

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ İNCE MOTOR BECERİLERİ AÇISINDAN İLKÖĞRETİME HAZIR BULUNUŞLUĞUNUN İNCELENMESİ

Dr. Özgül Polat Unutkan

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı
Öğretim Görevlisi

ÖZET

Bu araştırma, okul öncesi dönem çocukların ilköğretime hazır bulunuşluklarının ince motor becerilerin gelişimi ve çizgi uygulamaları açısından belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini, okul öncesi eğitim alan 180. olmayan 120 5, 5.5, 6 yaş çocukları oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, kişisel bilgileri içeren anket formu ile "Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği"nin Gelişim ve Uygulama formlarının ilgili bölümleri kullanılarak toplanmıştır. Bulgular t test ve varyans analizi uygulanarak analiz edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre okul öncesi eğitim alma değişkeni ile çocukların gerek gelişimsel gerekse uygulama açısından ince motor beceriler arasında anlamlı bir ilişki söz konusudur. Okul öncesi eğitim alan çocuklar daha yüksek aritmetik ortalamalara sahiptirler. Çizgi uygulamasında cinsiyet farkı yokken, gelişimsel özellikler açısından kız çocukların erkek çocuklardan daha yüksek aritmetik ortalamaları olduğu görülmüştür. Yaş grupları arasında gelişimsel özellikler açısından farklılık bulunmazken, çizgi uygulamasında 5 yaş çocukları daha düşük puanlar almışlardır. Sosyo ekonomik düzey açısından her iki boyutta da farklılık saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: İlköğretime hazırlık, yazı yazma becerisi, ince motor beceriler,

ABSTRACT

A STUDY OF PRE- SCHOOL CHILDREN'S SCHOOL READINESS RELATED TO FINE MOTOR SKILLS

This research was done in order to investigate school readiness of pre-school children related to development of fine motor skills and drawing exercises. The sample of the study consisted of 180 children with pre-school education, 120 children without pre-school education in the ages of 5, 5.5, 6 years old. The data were gathered through subtests of the Marmara School Readiness Scale for primary school. The data were analyzed by using t test and ANOVA. Results indicated that children with pre school education have more development in the area of fine motor skills. They have higher mathematical averages than children without pre-school education. In drawing exercises there is no differences in terms of gender but girls have higher averages than boys in mathematics. There is no differences between ages groups in developmental areas. In drawing exercises children of five years old have lower scores. There was no SES differences between groups.

Key Words: School readiness for primary education, writing skills, fine motor skills

1.GİRİŞ

İlköğretime hazır oluş çocuğun tüm gelişim alanlarında eşit şekilde desteklenmesini gerektirir. İlköğretime başlamak bir çok beceriyi kazanmasını gerektirir. Çocuk, okul öncesine oranla daha planlı ve disiplinli olmayı gerektiren bu dönemde hem kurallara uymak hem öğretmenin söylediklerini dinlemek ve yerine getirmek, bir yandan da okuma-yazma, aritmetik gibi becerileri kazanmak için çaba göstermelidir.

İlköğretimin organize edilmesinde, planlanmasında çocuğun bu becerileri kazanmasını sağlayacak ortamı, koşulları olanakları ona sunabilmek önemlidir. Söz konusu ortam koşulları ve olanakları çocuğa sunacak olan yalnızca okul değil aile de olmalıdır. Bu nedenle ilköğretim sırasında okul aile işbirliğinin sağlanması çocuğun yeni beceriler kazanmasını gerektiren yeni öğrenme becerileri açısından çok önemlidir.

Okuma yazma bir süreç içerisinde gelişen ön hazırlığı olmadan kendiliğinden ortaya çıkan bir beceri değildir. Bu açıdan yapılacak ön hazırlığın çeşitli yönden nitelikli olması gerekir.

Çocuğun kalem tutmak gibi küçük oranda kas gücü isteyen yeteneklere sahip olması, vücudunu kontrol edebilmesi, hareket edebilmesi, dik oturması gerekir (Tepperman,1998). Fiziksel gelişim ilköğretime hazır oluşu belirleyen etmenlerdendir, sağlık durumu, büyüme ve engeller gibi şeyleri kapsar. Ayrıca ince ve kalın motor beceriler gibi fiziksel yetenekleri ve zehirli maddelere maruz kalmak gibi doğumdan önce, doğum sırasında ve doğumdan sonraki koşulları da içerir (Halle, Zaslow, Zaff & Calkins, 2000). Yazı yazma açısından önemli olan dikey çizgi çizme, dairesel çizgiler çizme davranışları okul öncesi dönemde gelişen ince motor becerileridir (Berndt, 1997)..

Çocuğun düzgün yazma becerisinin gelişebilmesi için okul öncesi dönemden itibaren bazı ön çalışmaların yapılması özellikle önem taşır. Örneğin, yazı yazmaya temel teşkil edecek ince motor becerilerin gelişmesini sağlayacak alıştırmalar: ipe boncuk dizme, hamur yoğurma, bir kaptan bir kaba bir şey boşaltma, düzgün kalem tutarak çizgi çizme vb.

Bu noktadan çıkışla, bu çalışmada okul öncesi dönem çocukların ince motor becerilerin gelişim ve çizgi uygulamaları açısından ilköğretime hazır bulunuşluklarının belirlenebilmesi amacıyla şu sorulara cevap aranmıştır;

1. Okul öncesi eğitim alma değişkeni okul öncesi dönem çocuklarının ince motor beceriler açısından ilköğretime hazır bulunuşluğunu etkilemekte midir?
2. Yaş değişkeni okul öncesi dönem çocuklarının ince motor beceriler açısından ilköğretime hazır bulunuşluğunu etkilemekte midir?
3. Cinsiyet değişkeni okul öncesi dönem çocuklarının ince motor beceriler açısından ilköğretime hazır bulunuşluğunu etkilemekte midir?

4. Sosyo ekonomik düzey değişkeni okul öncesi dönem çocuklarının ince motor beceriler açısından ilköğretime hazır bulunuşluğunu etkilemekte midir?

2. YÖNTEM

2.1. Evren ve Örneklem

Araştırma tarama desenli bir araştırma olup bir okul öncesi eğitim kurumuna devam eden 5.0, 5.5, 6.0 yaşlarındaki 180 çocuk ile okul öncesi eğitim kurumuna devam etmeyen aynı yaşlardaki 120 çocuk olmak üzere toplam 300 çocuk ve bu çocukların anne babalarından elde edilen verilere dayanmaktadır.

Araştırmaya katılan her yaş grubundaki çocukların sayıları şöyledir; 5 yaş: 101 çocuk (51'i kız, 50'si erkek), 5.5 yaş 99 çocuk (49'u kız, 50'si erkek), 6 yaş 100 çocuk (50'si kız, 50'si erkek). Özetle 150'si kız 150'si erkek olmak üzere toplam 300 çocuğa ulaşılmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

2.2.1. Anket

Anket formu, çocukların okul öncesi eğitim kurumuna devam edip etmediği, yaş, cinsiyet, ailelerin SED ile ilgili aylık gelir, ek gelir, oturulan ev, kime ait olduğu, evdeki oda ve bölümler, eşyalar, evde yaşayan kişi sayısı vb. 25 soru olmak üzere toplam 28 sorudan oluşmuştur.

2.2.2. Ölçek

Araştırmada veri toplamak üzere Unutkan tarafından 2003 yılında geliştirilen ve standardizasyonu yapılan "Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeği"nin Gelişim ve Uygulama formlarının ilgili bölümleri kullanılmıştır. Söz konusu ölçeğin gelişim kısmı; zihinsel ve dil, sosyal duygusal, fiziksel gelişim ve öz bakım becerileri olmak üzere 4 alt boyutun oluşturduğu toplam 153 maddeyi içermekte, öğretmenler ya da anne babalar tarafından doldurulmaktadır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği (devamlılık katsayısı) $r = .99$, $p < 0.01$ oldukça yüksek olarak saptanmıştır. İç tutarlılık katsayısı da (cronbach alpha) yüksektir ($r = .98$ $p < .01$). Geçerlilik çalışması olarak da faktör analizi yapılarak çıkarılmıştır. Çalışmada kullanılan fiziksel gelişim alt ölçeği 23 maddeden oluşmaktadır ve içtutarlılık katsayısı-cronbach alpha- oldukça yüksektir ($r = .89$ $p < .01$).

Çalışmada kullanılan uygulama formu alt ölçeğinin ise matematik, fen, ses, çizgi ve labirent çalışmaları olmak üzere 5 alt boyutu bulunmaktadır. Ölçek toplam 74 soruyu içermektedir. Çocuklara araştırmacı tarafından bireysel olarak uygulanmaktadır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirliği (devamlılık katsayısı) $r = .93$,

$p < 0.01$ oldukça yüksek olarak saptanmıştır. İç tutarlılık katsayısı da (cronbach alpha) yüksektir ($r = .93$ $p < .01$). Geçerlilik çalışması olarak da faktör analizi yapılarak çıkarılmıştır. Çalışmada kullanılan uygulama formunun çizgi çalışmaları ve labirent çalışmaları alt boyutu çocukların çizgi gelişiminde bir bütün olarak düşünülmüştür. Çizgi çalışmaları alt boyutu 3 maddeden oluşmaktadır ve iç tutarlılık katsayısı-cronbach alpha- oldukça yüksektir ($r = .81$ $p < .01$). Labirent çalışmaları alt boyutu 2 maddeden oluşmaktadır içtutarlılık katsayısı-cronbach alpha- oldukça yüksek olarak saptanmıştır ($r = .95$ $p < .01$).

2.3. İşlem

Gelişim formları okul öncesi eğitim kurumuna devam eden çocuklar için öğretmenler tarafından doldurulurken, okula hazırlık almayan çocuklar için anne babalar tarafından doldurulmuştur. Uygulama formu ise her iki grup için araştırmacı tarafından birebir çocuklarla çalışılarak tamamlanmış ve anket formları da ailelere gönderilmiştir.

Ölçekler ve anketten elde edilen veriler SPSS paket program kullanılarak çözümlenmiştir. Ailelerden anket formu ile alınan demografik bilgiler gelişim ve uygulama ölçeklerine ait verilerle karşılaştırılmış; t test ve varyans analizi yapılarak farklılıklara bakılmıştır. Anlamlılık düzeyi $p < 0,05$ olarak belirlenmiş $p < 0,01$ düzeyindeki anlamlılıklar da belirtilmiştir. Farklılığın kaynağını belirlemek üzere LSD testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Araştırmanın bulguları aşağıda sunulmuştur. Okula hazırlık alma değişkenine ilişkin ince motor beceriler için yapılan t test sonuçları aşağıda tablo 1'de görülmektedir.

Tablo 1: Okula hazırlık alma değişkenine ilişkin ince motor beceriler için yapılan t test sonuçları

	N	X	ss	sd	t	p
GELİŞİM	okula hazırlık almayanlar	120	23,5250	8,24821	298	-
	okula hazırlık alanlar	180	29,3389	6,48950	6,811	$p < 0,01$

ÇIZGI UYGULAMA	okula hazırlık almayanlar	120	2,1917	,99828	298	-	p<0,01
	okula hazırlık alanlar	180	2,6167	,67910		4,389	

Okula hazırlık alma değişkenine ilişkin ince motor beceriler için yapılan t test sonuçlarına göre gelişimsel olarak ve çizgi uygulamalarında p<0,01 düzeyinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur (gelişimsel boyutta t: 6,81, çizgi uygulamalarında t: 4,39). Okula hazırlık alan çocukların almayanlardan ince motor becerileri açısından daha iyi oldukları söylenebilir.

Tablo 2: Yaş değişkenine göre ince motor beceriler için aritmetik ortalama, standart sapma değerleri

		N	X	Ss
GELİŞİM	5yaş	101	26,2376	8,06244
	5,5 yaş	99	26,9394	7,66894
	6 yaş	100	27,8700	7,56741
	Toplam	300	27,0133	7,77354
ÇIZGI UYGULAMA	5yaş	101	2,1980	,93829
	5,5 yaş	99	2,5657	,75811
	6 yaş	100	2,5800	,78083
	Toplam	300	2,4467	,84629

Yaş değişkenine göre aritmetik ortalamalara bakıldığında 5 yaş çocuklarının aritmetik ortalamalarının diğerlerinden düşük, 6 yaş çocuklarının aritmetik ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Yaş değişkenine göre ince motor beceriler için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
GELİŞİM	Gruplar Arası	134,703	2	67,352	1,115	-
	Gruplar İçi	17933,243	297	60,381		
	Toplam	18067,947	299			
ÇIZGI UYGULAMA	Gruplar Arası	9,424	2	4,712	6,836	p<0,01
	Gruplar İçi	204,723	297	,689		
	Toplam	214,147	299			

Yaş değişkenine göre ince motor beceriler için yapılan varyans analizi sonuçlarına göre gelişimsel özelliklerle ilgili olarak anlamlı bir farklılık görülmezken çizgi uygulamalarında p<0,01 düzeyinde anlamlı farklılık bulunmuştur (F: 6,84). Yapılan LSD testi sonucunda ise bu farklılığın 5 yaş aleyhine diğer yaş grupları arasında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4: Cinsiyet değişkenine göre ince motor beceriler için yapılan t test sonuçları

		N	X	ss	sd	t	p
GELİŞİM	kız	150	28,2133	6,96837	298	2,702	p<0,01
	erkek	150	25,8133	8,35487			
ÇIZGI UYGULAMA	kız	150	2,4667	,87980	298	,409	-
	erkek	150	2,4267	,81386			

Cinsiyet değişkenine göre ince motor beceriler için yapılan t test sonuçlarına göre çizgi uygulama boyutunda anlamlı bir ilişki görülmezken gelişimsel boyutta p<0,01 düzeyinde anlamlı ilişki bulunmuştur (t: 2.70). Kız çocuklarının gelişimsel açıdan ince motor becerilerinde daha iyi oldukları söylenebilir.

Tablo 5: Sosyo ekonomik düzey değişkenine göre ince motor beceriler için aritmetik ortalama, standart sapma değerleri

		N	X	Ss
GELİŞİM	alt sosyo-ekonomik düzey	101	26,6250	8,06180
	orta sosyo-ekonomik düzey	99	26,0500	8,25828
	üst sosyo-ekonomik düzey	100	29,7167	5,28859
	Toplam	300	27,0133	7,77354
ÇIZGI UYGULAMA	alt sosyo-ekonomik düzey	101	2,3417	,91207
	orta sosyo-ekonomik düzey	99	2,4333	,86708
	üst sosyo-ekonomik düzey	100	2,6833	,59636
	Toplam	300	2,4467	,84629

Sosyo ekonomik düzey değişkenine göre aritmetik ortalamalara bakıldığında alt sosyo ekonomik koşullara sahip çocukların aritmetik ortalamalarının diğerlerinden düşük, üst sosyo ekonomik koşullara sahip çocukların aritmetik ortalamalarının diğerlerinden yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Sosyo ekonomik düzey değişkenine göre ince motor beceriler için yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçları

		Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
GELİŞİM	Gruplar Arası	567,938	2	283,969	4,819	p<0,01
	Gruplar İçi	17500,008	297	58,923		
	Toplam	18067,947	299			
ÇİZGİ UYGULAMA	Gruplar Arası	4,705	2	2,352	3,336	p<0,05
	Gruplar İçi	209,442	297	,705		
	Toplam	214,147	299			

Sosyo ekonomik düzey değişkenine göre ince motor beceriler için yapılan varyans analizi sonuçlarına göre gelişimsel boyutta $p<0,01$ düzeyinde (F: 4,82; çizgi uygulamalarında $p<0,01$ düzeyinde (F:3,34) anlamlı farklılık bulunmuştur. Yapılan LSD testi sonucunda bu farklılığın alt sosyo ekonomik koşullara sahip çocuklar aleyhine diğer sosyo ekonomik gruplar arasında olduğu tespit edilmiştir.

4.TARTIŞMA

Bu araştırmada okula hazırlık alan ve almayan çocukların ince motor becerileri temelinde ilköğretime hazır bulunuşluk düzeyleri; yaş, cinsiyet, sosyoekonomik düzey değişkenleri açısından karşılaştırılmıştır.

Okula hazırlık alan çocukların almayan çocuklardan gelişimsel özellikler ve çizgi uygulamaları açısından anlamlı derecede farklılaştığı görülmüştür. Bu çocuklar almayanlara oranla daha başarılıdır.

Gelişimsel özellikler açısından yaş grupları arasında farklılık görülmezken 5 yaş çocuklarının çizgi uygulamalarında diğer yaş grupları kadar başarılı olmadıkları görülmüştür.

Cinsiyet açısından çizgi uygulamalarında farklılık görülmezken gelişimsel özelliklerde kız çocukların daha başarılı olduğu görülmüştür.

Gelişimsel özellikler ve çizgi uygulamaları alt sosyo ekonomik düzey koşullara sahip çocuklar aleyhine anlamlı farklılık göstermiştir. Buna göre alt sosyo ekonomik düzeyden çocukların hem gelişimsel olarak hem de çizgi uygulamaları bakımından dezavantajlı oldukları söylenebilir. Bu nedenle özellikle alt sosyo ekonomik düzeyden çocukların okul öncesi eğitimi almalarının önemi açıktır.

Araştırmanın sosyo ekonomik düzeye ilişkin bu bulgusu Unutkan (2003) tarafından yapılan bir başka çalışmada da doğrulanmıştır. Yani aynı yaş gruplarından alt sosyo ekonomik düzeye ait ailelerin çocukları ilköğretime hazırlık yönünden daha dezavantajlı olarak ilköğretime başlamaktadırlar.

KAYNAKLAR

BERNDT, T.J. (1997). *Child Development*. London:Brown and Benchmark.

HALLE, ZASLOW, ZAFF, CALKINS (2000). "School Readiness: Helping Communities Get Children Ready for School and Schools Ready for Children" Ed:Carol Emig. *Trends Child Research Brief*. :Washington.

TEPPERMAN, J. (1998). "Preschool Builds School Readiness" *National Association for the Education of Young Children*.

UNUTKAN, Ö.P. (2003). Marmara İlköğretime Hazır Oluş Ölçeğinin Geliştirilmesi ve Standardizasyonu Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Dr.Özgül Polat Unutkan

Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü
Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı